

TAULA RODONA
Poesia catalana i mercat editorial

Moderador: Jordi Florit.

Participants: Jordi Cornudella, Francesc Parcerisas i Antoni Clapés.

Jordi Florit: Benvinguts de nou a la jornada d'avui, que conclourem amb una taula rodona sobre poesia i mercat editorial. Per això comptem amb Jordi Cornudella, editor d'Edicions 62 i autor entre altres de l'assaig *Les bones companyies*. També amb Toni Clapés, poeta i editor cofundador amb Víctor Sunyol de Cafè Central, editorial independent i model reconegut per les moltes microeditorials sorgides els darrers anys. I finalment, amb el poeta i traductor Francesc Parcerisas, que té un coneixement ampli dels envitricollats aspectes editorials de casa nostra.

En la ponència inaugural, Víctor Obiols s'ha referit a la concepció de la literatura segons la imatge ja mítica de Paul Valéry. És a dir, com una piràmide amb la poesia a la cúspide i la prosa a la base, de manera que la literatura que es fonamentés sobre la primera, com va ser el cas de la poesia provençal, per exemple, estaria condemnada a desaparèixer. Em pregunto però si al segle XXI, amb l'eclosió, per una banda, de les microeditorials, i amb la gran concentració, per l'altra, de la indústria en grans grups, s'ha produït a més una distribució complementària de les funcions d'unes i altres, en el sentit que les editorials independents s'han fet responsables de publicar bona part dels títols de poesia —aquella cúspide— mentre que les grans i mitjanes s'han especialitzat en la narrativa —la base.

Jordi Cornudella: Jo puc parlar-ne amb coneixement de causa perquè treballo en un gran grup editorial des de fa una colla d'anys.

Els grans grups editorials no han abandonat del tot l'edició de poesia, però clarament estan en camí de deixar de publicar-ne, almenys com es feia durant els anys seixanta fins a primers del segle XXI: és a dir, dins d'una col·lecció regular de poesia on vagin apareixent novetats, que és diferent que publicar l'edició crítica de l'obra completa de Josep Carner o de Joan Maragall. Sobre aquesta circumstància suposo que se'n poden fer judicis morals, però en tot cas a mi no m'interessen. Hi ha una raó senzilla que té a veure amb la mida de l'empresa que hi ha darrere o amb la manera com la indústria encara la necessitat de mantenir-se i de fer negoci en un mercat capitalista. El cert és, però, que quan vaig començar a comprar llibres de poesia, la immensa majoria ja eren fets per editorials petites, el que ara serien les editorials independents. És cert que durant una llarga colla d'anys hi va haver la col·lecció «Llibres de l'Escorpí/Poesia», però l'any 1973 Edicions 62 no era el Grup 62 que hem conegut després. De fet, era pròpiament una editorial independent. Com hi havia Quaderns Crema, Els Llibres del Mall, Els Llibres de l'Óssa Menor —que ja havia adquirit Aymà, de la família Cendrós, però que en realitat venia històricament també d'una petita editorial independent. Vull dir que, en certa manera, si repassem la història de les primeres edicions de poesia del segle XX català que tenim a casa, la immensa majoria de llibres, alguns molt considerables, han nascut en editorials petites i inclús són edicions d'autor. En el cas de Foix, per exemple, ho són gairebé totes fins a les *Obres poètiques* del 1964.

En efecte, els grans grups editorials tenien col·leccions de poesia en les quals publicaven de deu a quinze títols de poesia l'any. Ara en publiquen tres o quatre. Per sort, hi ha moltes editorials petites que han reprès aquesta edició més regular, més freqüent. Em penso, però, que no és un fet excepcional. Però discrepo del pressupòsit inicial en dues qüestions. El primer punt amb què no estic del tot d'acord és amb aquest plantejament euclidià que va fer Paul Valéry, perquè em sembla que aquesta mena de premisses sempre tradueixen un posicionament ideològic: la recepció que se'n va fer aquí des de Riba fins a Ferrater parteix d'una determinada concepció de la poesia. Ara bé, si pensem en la literatura no tant com un sistema de valors premiables sinó des del pes que té en la vida corrent de la gent corrent, per mi la

poesia sempre ha estat a la base, mai a la cúspide. La primera experiència literària que tenim tots és una cançó de bressol que ens canten quan som petits. I això em sembla que és el fonamental. L'altre punt de desacord és que, encara que sigui veritat que les grans editorials estan abandonant la poesia, no vol dir que acaparin la narrativa. A la base del problema hi ha que confonem indústria editorial i sistema literari, que són dues coses que van lligades, evidentment, però que no són el mateix.

Resumint, hi ha dues maneres de provar de ser editor: el que publica aquells llibres que creu que està bé que la gent llegeixi i el que publica aquells llibres que creu que la gent vol llegir. El gran grup editorial parteix sempre d'aquest segon principi. Com que el mercat de lectors "vocacionals" és massa petit per a aquests grans grups, tendeixen a subsistir amb els consumidors que llegeixen un sol llibre l'any (i que compren, a més, a les grans superfícies). Són, en definitiva, editorials la funció de les quals és encertar de tant en tant títols com *Cinquanta ombres d'en Grey*, per exemple, per tenir grans èxits. Per tant, la mena de llibres sobre els quals basen la seva estratègia industrial són no literaris, tant en vers com en prosa —en prosa passa menys, però també n'hi ha casos. Per això, el poeta, el versaire, que ara mateix fa més negoci editorial —que deu ser Joan Margarit— és un valor tan sòlid per a una editorial comercial que difícilment el deixa escapar si pot evitar-ho.

Francesc Parcerisas: El món ha canviat tant en els darrers posem cinquanta anys que seria sorprenent que la poesia no hagués canviat molt també. Abans hi havia tramvies i ara ja no. Per tant, si dels tramvies en sortia una mena de poetes —no sé quins: Salvat-Papasseit, potser?—, un cop desapareguts desapareixen també els poetes de tramvies i apareixen els poetes electrònics, per exemple. Tot plegat, doncs, ho hauríem de lligar amb aquests canvis que es produeixen al món a una velocitat terrorífica i que impacten en el sistema literari, que de «sistema» —dit sigui de passada—, crec que no en té res: de fet, som nosaltres que intentem sistematitzar una cosa que no és sistèmica per ella mateixa.

Els grups editorials funcionen com una gran empresa qualsevol que, per definició, fabrica una varietat concreta de productes pensats

per a un públic majoritari. Per àmplia que sigui l'oferta, sempre serà limitada. El consumidor té, doncs, la llibertat de triar entre els seus productes. És com anar al supermercat a comprar iogurts. Però quan vulgui una cosa diferent —un iogurt que s'aparti dels sabors més comuns—, s'haurà de dirigir a un lloc especialitzat. Així, doncs, quan se cerca una mena de poesia cal anar a trobar el poeta i l'editorial i la llibreria adequats a cada necessitat de lectura, que, previsiblement, no seran els habituals. En aquells centres de producció i comercialització que responen a la lògica de les grans empreses s'hi trobaran, segur, més títols dels que es puguin llegir, però seran per això també uns títols que s'adeqüen més generalment als paràmetres del mercat majoritari.

Una de les conseqüències de tot plegat és que no podem saber ben bé què hi ha, què es publica en la seva totalitat. La Simona Škrabec parlava abans de fer llistes d'escriptors i de traductors. A mi m'hauria encantat tenir una llista de poetes que hagin començat a publicar a partir de 1990. Algú la té, aquesta llista? Seria extraordinàriament interessant saber qui hi ha. Jo no dono a l'abast a saber-ho. Vagi on vagi sento autors nous, títols nous, col·leccions noves, editorials noves.

Jordi Florit: Heu fet referència als grans grups i a les editorials mitjanes. L'Antoni Clapés representa, en canvi, l'editorial independent, que ha esdevingut representativa, a més, del que el professor Josep M. Sala-Valldaura ha anomenat com a «poesia del silenci». Potser ens podríem preguntar de què o de qui és independent.

Antoni Clapés: Fa trenta anys el Víctor Sunyol i jo vam començar aquesta idea de Cafè Central una mica per anar a la contra de tot el que hi havia. Era una situació molt diferent de la d'ara en l'àmbit editorial, és evident, i sobretot en el de l'administració. Nosaltres volíem fer una cosa diferent. De fet, dèiem que érem una editorial al marge: al marge de tots els sistemes, de totes les subvencions, etc. Jo crec que el que diferencia sobretot les petites editorials de les grans són els objectius. La gran editorial, el grup editorial, el que vol és vendre llibres. Per tant, fan Margarit perquè saben que això es ven gairebé sol. I nosaltres el que volem és subsistir. Som una economia

de subsistència —un “misteri”, de fet—: no devem res en cap dels dos sentits, ni factures ni favors. Per mi el més important és no deure favors.

El nostre objectiu, doncs, és donar a conèixer un tipus de poesia que no trobem al «supermercat» de què parlava el Francesc. Quan vam començar, el primer número de «Jardins de Samarcanda», la col·lecció estrella de la casa —n’hi ha moltes però aquesta és la més coneguda— era *S’ha rebentat l’hospici* de Carles Hac Mor. Ara tot és retre-li homenatges i antihomenatges, però el 1991 publicar la seva obra dispersa tenia un cert risc. El segon títol que vam publicar aquell mateix any va ser una traducció dels *Poemes* de David H. Rosenthal que va fer, precisament, Francesc Parcerisas. Amb aquests dos llibres nosaltres ensenyàvem les cartes: volíem publicar un cert tipus de poesia catalana i traduccions. El catàleg està més o menys a parts iguals. Els dos aspectes em sembla que continuen fent molta falta. I evidentment no hem fet cap *best-seller*.

Jordi Cornudella: No calia, no?

Antoni Clapés: No, no. De fet no es buscava, sinó no s’entendria res. Ser petit té milers de problemes, però sobretot un: la distribució, no tant per vendre, sinó perquè els nostres llibres no són fàcils de trobar a bona part del territori. En canvi, el gran avantatge que tenen els grans grups és que es poden trobar llibres seus a tots els punts de venda, que són molts (més de 600 de fixos i els quioscos a l’estiu). Això és el que ens reca més. No tant, en canvi, que no es parli de nosaltres a la premsa, perquè es parla del que s’ha de parlar que no és precisament d’això. Que no ens donin premis o que no ens citin quan es fan llistes d’editorials que publiquen traduccions, ja hi estem acostumats.

Malgrat tot han anat apareixent editorials petites, marginals, microeditorials, rere les quals hi ha una o dues persones que hi posen més esforç que cap altra cosa. En totes hi ha segurament —o això vull creure— la voluntat de construir un catàleg. Això és el que nosaltres vam voler fer: construir un catàleg amb una certa coherència i, deixeu-m’ho dir també, amb bastanta amplitud. És veritat que se’ns ha

titllat de publicar un determinat tipus de poesia, però també hi ha poesia de l'experiència, em sembla a mi, bastant robusta i bastant interessant, com la de Jordi Larios o com la de Brane Mozetič, dos noms que ara em venen al cap.

Jordi Florit: Aquest concepte economicista de la poesia fins a quin punt delimita la capacitat de poder anar un pèl més enllà? Fins a quin punt l'existència d'una poesia de «supermercat» pot permetre que la poesia catalana es pugui desenvolupar en tots els seus nivells? Per exemple, els recitals han estat una entrada per a molta gent que potser mai abans no s'havia comprat un llibre de poesia. No sé si hauríem de parlar, per tant, de nous sistemes de venda o de difusió per arribar a un públic nou o a una manera nova d'entendre la poesia. Potser el que falten són *poetubers* catalans.

Antoni Clapés: Només diré una cosa sobre d'això. Aquest dimecres passat a L'Horiginal es va celebrar el tercer aniversari d'AdiA Edicions —alguns hi éreu. El Pau Vadell va omplir la taula amb els seus vint-i-escaig títols. Tot i que hi va assistir un centenar de persones de públic gairebé no se'n va vendre ni un. Això també passa. Tinc molta experiència fent lectures arreu: sembla que van molt bé i que agraden, però vendre un llibre és tota una altra cosa.

Jordi Cornudella: Hi ha, però, una diferència grossa entre una editorial petita i una de gran, per seguir usant els termes una mica vagues d'aquesta delimitació. I és que les editorials grans, malgrat tots els avantatges d'arribar als punts de distribució, com que són entitats enormement burocratitzades —els seus treballadors perden moltes hores a la setmana barallant-se amb formularis absurds—, tenen l'inconvenient que aquest mateix sistema de distribució tan potent fa alhora impossible d'emportar-se quatre llibres per vendre'ls en un recital, perquè s'ha de fer tot el procés, que és complicadíssim, a través del magatzem i d'un llibreter.

En relació amb el que comentàvem abans, quan algú es proposa de fer-se editor independent s'ha de plantejar moltíssimes coses, però sobretot una —si més no, és el que jo m'he plantejat les vegades que

he pensat de fer-ho—: si vol muntar una editorial per guanyar-se la vida o si vol guanyar-se la vida amb altres activitats al marge de l'editorial. Quan veig un editor amb els llibres sota el braç sempre penso que és un amateur en el sentit que no està professionalitzat. Si a mi em vingués un amic i em digués que es vol establir com a editor independent de poesia i que vol guanyar-s'hi la vida, li diria que parlés amb tu, Antoni, perquè li expliquessis de què va tot plegat i l'advertissis que hauria de viure amb molt poc. Vull dir, en definitiva, que aquests condicionants econòmics evidentment hi són.

Entre un gran grup i un editor independent, doncs, hi ha una diferència diguem-ne de militància literària: a la balança del gran grup hi pesa més el plat del benefici empresarial, i a la dels editors independents i literaris hi pesa més el plat de l'interès cultural. Però la diferència entre els uns i els altres també es mesura per un altre fenomen: si en un gran grup editorial es deixen de fer llibres de poesia —si se'n fan menys que abans—, és perquè ni tan sols es contempen determinades perspectives de no negoci. Us ho explico amb un exemple molt benèit. Fa un temps em vaig reunir amb els hereus de Prudenci Bertrana. En el transcurs de la trobada hi va haver una discussió arran de la publicació d'un llibre seu. Després d'això en vaig tenir una altra on també hi era el responsable de drets d'autor del gran grup en què treballa. Al cap de tres quarts o una hora de reunió em va preguntar «De quant estem parlant?», «Què els paguem, als hereus, al cap de l'any?». «No ho sé —li vaig respondre—. Depèn de l'any, de si és lectura obligatòria a Batxillerat... Com a molt parlem d'uns drets d'entre 2.000 i 3.000 euros». Llavors es va assenyalar el rellotge i va donar per acabada la reunió a l'acte perquè el seu temps valia més que no pas això i no podia discutir una hora sobre un tema que només representava un desembossament d'uns 2.000 euros l'any. «Ja ho arreglarem com vulgueu», va concloure. En el fons, dins d'un gran grup Prudenci Bertrana no és ningú.

És cert que tot això hauríem de matisar-ho, perquè el mercat català no funciona igual que l'espanyol i perquè en un mercat petit com el nostre la cultura encara hi té un cert valor de vestimenta: els Ruiz Zafón existeixen en castellà però no en català. En qualsevol cas, volia aprofitar aquest exemple per afegir un comentari a propòsit de la pe-

núltima intervenció de l'Antoni. El nombre de títols l'any que publica un editor de poesia és un indicatiu de l'interès que té per aquest gènere, evidentment; però el que té veritable valor discriminador és la línia editorial. Vull dir, per exemple, que quan fa molts anys anava a la llibreria i comprava llibres de poesia, m'eren molt més útils els Llibres del Mall o Quaderns Crema que els «Llibres de l'Escorpí/Poesia» d'Edicions 62. Perquè aquesta última col·lecció era un barrija-barreja on tothom podia publicar, mentre que l'editor que hi havia darrere de Llibres del Mall o de Quaderns Crema tenia una certa capacitat de prescripció, en el sentit que tenia uns gustos que podien coincidir amb els teus o no, però que servien per orientar-te. De la mateixa manera, ara em sembla, per exemple, que «Jardins de Samarcanda», LaBreu o AdiA, encara que puguin tenir un criteri obert, són col·leccions o editorials amb una línia marcada. En canvi Pagès Editors publica molts llibres de poesia sense un criteri darrere que serveixi més o menys. A mi em sembla que hi ha un públic lector de poesia per reduït que sigui. Però per posar en contacte aquest públic amb els llibres en paper convé més aquest editor que té capacitat prescriptiva que no pas el que publica molt però sense cap criteri clar que al comprador, al lector, li serveixi per orientar-se a l'hora de gratar-se la butxaca per llegir un llibre de versos.

Jordi Florit: Al recull d'articles *Literatura catalana en la cruïlla (1975-2008)*, que va editar El Cep i la Nansa el 2008, Francesc Parcerisas va participar-hi amb un text on plantejava que les lletres catalanes són esquizofrèniques.

Francesc Parcerisas: De fet, hi deia que viuen com si passessin una sèrie de coses: com si el mercat fos normal, com si fóssim normals. Aquesta és l'esquizofrènia, però és també la grandesa del món en què vivim. Comencem a viure com si fóssim independents. Està molt bé perquè, si no ho fem així, no ho serem mai. Hem viscut sempre en una cultura que és com si... Per mi el moment actual és més important, més potent, que el de la Mancomunitat, posem per cas, perquè és molt més engrescador i alhora no tenim res, anem despullats pel món.

Reprenent el fil del diàleg anterior, l'Antoni ha parlat de «Jardins de Samarcanda» amb una extraordinària modèstia. Al començament del Cafè Central feia les *plaquettes* a casa seva amb la impressora. És l'exemple d'aquesta voluntat individual de fer poesia, encara que no hi hagi ni mercat ni recitals, ni t'hi guanyis la vida.

Ara, però, una de les sorpreses més agradables de la meua vida és que hi hagi tants poetes joves, i no n'acabo de trobar la raó. Què esperen? No esperen res segurament. Jo no esperava res. Però també continuen escrivint com si existís un mercat, com si la gent anés a les llibreries, hi trobessin els seus llibres i llegissin poesia. Hi ha, en efecte, una fractura entre recitals i venda: els recitals poden anar molt bé però després no es venen llibres. De fet, la major part de les vegades ni l'editor ni el llibreter no van a aquests actes perquè no els surt a compte de ser-hi. Però hi ha recitals, hi ha festivals, hi ha editorials, hi ha llibres, i cada dia n'hi ha més. Per què és així? No ho sé. Potser és en el nostre ADN.

Jordi Cornudella: És cert, Francesc, que som molt peculiars, però tampoc no tant. És evident que l'equivalent a Margarit a França vendria quinze vegades més, però les vendes mitjanes dels altres autors no arriben als mil exemplars —una vegada en parlava amb un editor francès. Penso també en una antologia que va aparèixer a Itàlia, el 1975, per presentar la generació de poetes joves d'aleshores; l'antologia es deia *Il pubblico della poesia*, amb la idea que el públic de la poesia són els mateixos poetes, que es llegeixen entre ells. Em sembla que no és un fenomen exclusivament nostre.

Ara que deies això de la multiplicitat de poetes nous. Ja fa uns quants anys que sóc jurat de dos o tres premis de poesia, cosa que vol dir que llegeixo cada any entre cent i dos-cents originals de poesia, per bé que n'hi hagi de repetits, que concorren a premis diversos o en anys diferents. Descomptats aquests, així i tot també són molts. Sobre això hi ha dues qüestions que sempre em sorprenen. Una és que sembla que els autors es posin d'acord a l'hora de triar el tema; hi ha vegades que tres quartes parts dels llibres coincideixen a parlar del mateix, amb poques variacions, com si aquell any a tothom l'hagués deixat la seva parella o a tothom se li hagués mort un familiar molt pròxim o a tothom

se li hagués acudit viatjar i explicar-ho en vers. L'altra és la desigualtat de valor, de manera que hi ha un any que tens problemes perquè hi ha cinc llibres que voldries premiar, i un altre que costa Déu i ajut trobar-ne un que no et faci sentir incòmode guardonar. Però el que em resulta més curiós encara és que, si bé es fa francament difícil estar al cas de totes les veus joves i de tot el que publiquen aquestes noves fornades de poetes —que és molt—, després en canvi els que més m'han interessat són justament els noms que avui han sortit aquí. És a dir, que no sé com ens ho fem entre tots plegats però ja anem construint un sedàs. Un sedàs que no sé qui mou, però que hi és.

Francesc Parcerisas: Respecte a les publicacions. Abans ja ho heu dit. Foix feia les seves edicions. En tirava tres-cents exemplars. No sé si de «Llibres de l'Escorpí/Poesia» al començament se'n feien... mil?

Jordi Cornudella: No, menys. I perquè pagava un senyor de Girona, eh! Josep Carner es pagava tots els seus llibres. Normalment, els tiratges eren de tres-cents exemplars. En vida seva va reeditar un sol llibre una vegada: *El veire encantat*, l'any 1933. Carner feia temps que era fora, va tornar aquell any, va guanyar uns Jocs Florals a Barcelona: devia tenir un cert ressò i el van reeditar al cap de sis mesos. La vegada que en van fer més van ser els mil exemplars de *La inútil ofrena*; encara avui les llibreries de vell en van plenes.

Francesc Parcerisas: El Gremi de Llibreterers de Catalunya va haver de fer una reedició de les *Elegies de Bierville* de Carles Riba perquè estaven exhaurides de feia anys.

Jordi Cornudella: Això és gravíssim. Em va tocar a mi aconseguir que el Gremi ens ho demanés. Les *Elegies de Bierville* feia sis o set anys que estaven exhaurides. Però és que en tots aquests anys ni un sol llibreter es va adreçar a l'editorial dient: «M'ha vingut un client a demanar les *Elegies* i li he hagut de dir que no». És a dir, no hi havia constància que hi hagués cap demanda. Com que en aquell moment manava La Caixa a Edicions 62 i s'havien de passar uns tràmits una mica complicats per aconseguir reeditar segons què, vam haver de fer

aquesta operació a través del Gremi perquè ens encomanessin la reedició de les *Elegies* i la de *Domini màgic*, de Vinyoli, que van sortir el desembre del 2005. Si no hi hagués hagut la implicació del Gremi els que manaven a Edicions 62 no ens ho haurien deixat fer.

Jordi Florit: Jordi Cornudella parlava abans de com un sènior llegeix els joves poetes. Ara voldria fer el recorregut contrari. Se senten reconeguts, llegits pels joves? Tenen *feedback* de part seva més enllà de les trobades que puguin fer en una llibreria o en un recital? Se senten interpel·lats quan llegeixen els joves poetes, sigui per una coincidència d'esperit, de temàtica, de metàfores o de símbols?

Antoni Clapés: Jo només puc parlar de mi. Em sento una mica respectat. No sé si em llegeixen molt o poc, però sí que penso que hi ha un *feeling* —dit amb modèstia. De fet aquella iniciativa de Jaume C. Pons Alorda entre sèniors i júnior, els #SèniorsPoètics —que acaba d'editar la Institució de les Lletres Catalanes sota el títol *Sèniors poètics*—, era això, precisament: tornar a posar en marxa uns noms que s'havien oblidat. Ara crec que hi ha un esplet de poetes —alguns són francament bons— i que estem en un molt bon moment. Com deia el Francesc això és misteriosament així. I crec també que ells estan més lligats a la tradició, en el sentit primigeni de la paraula, que no pas ho estaven uns anys abans, quan semblava que hi havia una desvinculació i no ens interessava res. Fins on jo sé i conec, crec que sí que hi ha aquestes ganes de connectar-se i de reconnectar-se amb la tradició, amb les tradicions. El diagnòstic seria que el pacient està malalt, com sempre, però millora una mica.

Francesc Parcerisas: Jo sí que no tinc cap problema en aquest sentit. Em sento reconegut. He fet sempre el que m'ha agradat, i per tant, qualsevol mena de reconeixement és un miracle. Sempre ho il·lustro amb una anècdota. Un dia era a la platja dels Eucaliptus, al Delta. Era al vespre i sèiem prenent una cervesa quan va passar una colla de criatures amb bicicleta. Circulen vint metres més enllà. S'aturen. Giren. Venen de nou cap a nosaltres, paren davant d'on érem i un dels nois diu: «Vostè és el senyor Parcerisas?, el traductor d'*El Senyor del anells?*».

Jordi Cornudella: És quan t'han llegit més, segur.

Francesc Parcerisas: Sí, exacte. Però que algú recordi el nom d'un traductor és extraordinari. No en tinc cap mèrit, de fet: vaig fer la meva feina i ja està. Sigui com sigui, quan jo era jove, excepte els molt agosarats potser, no pensàvem d'anar a trucar a la porta de l'Espriu o de l'Oliver si no es donava la circumstància que ho fes avinent. Jo vaig conèixer l'Oliver, per exemple, perquè tenia una tertúlia i ens hi havíem vist de vegades. Ara en canvi les relacions entre generacions són més dinàmiques, més fàcils que no ho eren abans, perquè el món, com deia, ha canviat molt i hi ha moltes coses que han millorat en aquest sentit.

Jordi Cornudella: En el meu cas, la vida literària sempre m'ha fet una mica d'angúnia i la vida social editorial encara més: fa molts anys que me n'amago. Per això trobo prodigios quan algú em diu que ha llegit un llibre meu i que li ha agradat.

Com apuntava ara l'Antoni, però, el que distingeix els poetes joves —i els escriptors joves en general— dels anteriors, si més no els que jo he llegit, és que han après que la tradició és absolutament imprescindible per escriure, i que aquesta tradició només la poden conèixer en una llibreria de vell o a la biblioteca, i llegint, llegint i llegint. Si en els últims anys hem remogut entre tots plegats el cànon, en el fons és perquè s'ha llegit molt i bé. Aquest fenomen, que és ambiental, s'ha d'agrair a molta gent, però és en part segurament també producte del declivi de l'acadèmia, en el sentit que els dictats del Joaquim Molas de torn ja no són tan imperatius ni tenen uns efectes tan determinants.

Jordi Florit: És hora de posar punt i final a la taula rodona, amb què cloem aquesta primera jornada de balanç crític, que hem dedicat a la poesia catalana del segle XXI. Gràcies a Jordi Cornudella, Francesc Parcerisas i Antoni Clapés per aquest diàleg i a tots vostès per la seva assistència.